

(Стари и нови протектори)



Ако су народни посланици изабрани представници народа, а Народна скупштина место у коме се изражава воља народа, онда би акта које они доносе (закључци, одлуке, декларације и сви други облици скупштинског изражавања већинске воље народа) требало да су неприкосновени. Поштовање народне воље и заштита основних људских права за сваки народ, свако племе и сваког човека појединачно, једна је од најзначајнијих тековина савремене цивилизације.

На нашим европским, али и многим другим меридијанима, свет је, рекло би се, раскрстио са демократијом феудалног доба, са колонијама, протекторатима, расизмом, апартхејдом и другим симболима мрачне прошлости.

Да ли је то истина или привид? Колико смо близу, а колико стварно далеко од истинске демократије? Да ли је она заједничка тековина или привилегија богатих и моћних? Ко су данас тумачи права и делиоци правде?

Убедљив одговор на ова и слична питања стигао је у суботу, 19. јуна, од Валентина Инцка, новоименованог високог представника УН у Босни и Херцеговини. Он се тог поподнева, путем радио сигнала и ТВ екрана, обратио милионској публици саопштењем да је, искористивши своја бонска овлашћења, поништио свих 16 закључака са 29. мајске седнице Народне скупштине Републике Српске. Тиме је он једним потезом, без скрупула и двоумљења, поништио и легитимно изражену вољу народних посланика и народа кога они представљају.

Реч је о листи закључака *„О ефектима преноса уставних овлашћења и надлежности са Републике Српске на институције Босне и Херцеговине“*.

Одлуци Канцеларије ОХР, оличене у високом представнику, претходио је ултимативни захтев Народној скупштини Републике Српске да до 11. јуна поништи своје закључке са 29 седнице. А уколико то парламент српског ентитета не учини, високи представник ће преузети „одговарајуће кораке“. То подразумева могућност да искористи бонска овлашћења и изрекне санкције по властитом нахођењу, без права на жалбу, правни лек и било чија оспоравања.

Такав начин комуникације свакако је непримерен за XXI век.

У делу овдашње јавности потез високог представника оцењен је као скандалозан и понижавајући за српске парламентарце. Ипак, у остављеном року Скупштина РС није опозвала своје закључке, а у међустраничким консултацијама је договорено да се од раније утврђених закључака не одступа.

Шта је засметало високом представнику Валентину Инцку, па је – наставши се у замци коју је сам поставио – потегао бонска овлашћења?

Одговор се налази у самој листи спорних закључака које је Инцко поништио.

*„На основу поднесене Информације о ефектима преноса уставних овлашћења са Републике Српске на институције Босне и Херцеговине Народна скупштина оцјењује да је у 68 случајева дошло до преноса или преузимања надлежности са институција ентитета на институције Босне и Херцеговине. Народна скупштина констатује да је само у 3 случаја дала сагласност у смислу члана III5. Устава Босне и Херцеговине да Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине може донијети законе којима се врши пренос надлежности са ентитета на институције Босне и Херцеговине“.*

Шта је ту неприхватљиво и спорно за правну службу и саветнике ОХР? Пошто су у питању гола факта, одговор се подразумева. Међутим, за посланике у Скупштини РС постављало се питање како се тако велики број надлежности могао одузети Српској и пренети на заједничке институције БиХ. Јасно је да су у питању притисци и једнострано наметнута решења. Свеједно што Дејтонски устав – тј. Анекс IV Дејтонског споразума – тако што не предвиђа.

*„Народна скупштина оцјењује да начин преноса надлежности путем дугогодишње праксе наметања рјешења одлукама Високог представника међународне заједнице, није дао опште позитивне резултате, нити испунио очекивања у погледу рационалности и ефикасности, ни изградње демократских институција, на бази искрене воље, домаће потребе и интереса.*

*Народна скупштина оцјењује да, на тај начин формиране, институције на нивоу Босне и Херцеговине своју надлежност не заснивају на Уставу Босне и Херцеговине, већ на наметнутим одлукама“.*

У следећим, за ОХР такође спорним закључцима, каже се да Скупштина оцјењује потпуно неприхватљивим даљи пренос надлежности на присилан и недемократски начин, наметањем решења. Пренос овлашћења је могућ само на основама Устава, јасно прописаних домаћих процедура, консензуса и компромиса, демократски и на основама стварног интереса грађана РС и БиХ.

У будућим разговорима о евентуалним променама Устава БиХ по мишљењу српских посланика неопходно је прописати процедуре за пренос надлежности са ентитета на институције Босне и Херцеговине, као и могућност њиховог поврата, уколико би такав захтев био постављен.

Надаље, Скупштина овим закључцима констатује *„да сваки пренос надлежности има карактер уставних промјена, те да би процедура преноса надлежности требала бити на начин и по поступку за промјене Устава Републике Српске“.*

По свему судећи, међу кључне моменте који су руководили високог представника да затражи поништавање, а потом једнострано сам поништи поменута аката јесу ставови формулисани у следећим закључцима:

*„Народна скупштина сматра да је сваки пренос надлежности могућ само након претходног изјашњења Народне скупштине, као овлаштеног субјекта у смислу члана III5.(а) Устава Босне и Херцеговине, а ради постизања договора ентитета о преносу надлежности на институције Босне и Херцеговине.*

*Народна скупштина тражи да се за, до сада неуставно пренесене надлежности, покрену поступци измјена и допуна раније донесених закона, односно да се покрену правни спорови пред домаћим и страним правосудним институцијама.“*

*Народна скупштина ће, измјенама и допунама Пословника Народне скупштине Републике Српске, прописати процедуру и органе који треба да се изјасне по упиту посланика и делегата из Републике Српске из претходног става.*

Шта у свему томе има антидејтонско и супротно важећем Уставу БиХ?